

Terveydenhuollon todistusten välitys Kelaan Kanta-viestinvälitys

VERSIONHISTORIA

Versio	Pvm	Tekijät	Selite
1.0	10.5.2012	TV	Ensimmäinen julkinen versio
1.1	6.6.2012	TV	Välityssanoman lähetys muutetaan synkroniseksi Kelan Luova-palveluille saakka
1.2	7.5.2013	TV	Tarkennuksia ohjaustietojen kuvaukseen (vastaanottajan hyväksymät näkymäkoodit)
1.3	4.2.2014	TV	Korjauksia
1.4	5.2.2016	TV	Dokumentin kokonaispäivitystä ja nimen muutos (Sähköisten lääkärintodistusten välitys -> Terveystieteiden tutkimuskeskusten välitys Kelaan)
1.5	17.5.2016	PH	Dokumentin kokonaispäivitys, Terveystieteiden tutkimuskeskusten välitys Kelaan –palvelun kuvauksia päivitetty.

SISÄLLYSLUETTELO

1	<i>Johdanto</i>	4
2	<i>Määritelmät</i>	4
3	<i>Välityksen peruslinjauksia</i>	5
4	<i>Teknisen ratkaisun yleiskuvaus</i>	7
5	<i>Ohjaustiedot</i>	8
6	<i>Potilastietojärjestelmän toiminnallisuudet</i>	9
7	<i>Toiminnalliset prosessit</i>	10
8	<i>Palvelun käyttöönotto</i>	10
9	<i>Testaus</i>	10

1 Johdanto

Terveydenhuollon todistusten välitys (TTV) on yksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisista sähköisistä tietojärjestelmäpalveluista (Kanta-palvelu). Palvelun avulla voidaan luovuttaa lääkärin-todistuksia ja lausuntoja sille terveydenhuollon ulkopuoliselle toimijalle, jota varten asiakirja on laadittu. Todistusten välitys on osa palvelukokonaisuutta, jossa terveydenhuollon ammattihenkilöiden kirjoittamat todistukset ja lausunnot luodaan potilastietojärjestelmässä ja tallennetaan Potilastiedon arkistoon. Todistusten ja lausuntojen välittäminen perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) 10 §:n 4 momenttiin sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määräykseen (3/2015).

Todistusten välittämisen palvelu toteutetaan vaiheittain. Tämä dokumentti sisältää yleiskuvauksen sähköisten terveydenhuollon todistusten välittämisestä Kanta-palveluiden kautta Kelaan etuuskäsittelyä varten.

Dokumentissa kuvataan välitysmenettely yleisellä tasolla sekä määritellään välittämiseen ohjaustiedot ja potilastietojärjestelmien toiminnalliset vaatimukset. Tämä kuvaus ei sisällä yksityiskohtia, vaan dokumentissa on viittaukset niihin dokumentteihin, joissa on asian yksityiskohtaisempi kuvaus. Kuvauksessa ei oteta kantaa potilastietojärjestelmäkohtaiseen toteutukseen.

2 Määritelmät

2.1 Sähköinen todistus

Sähköinen todistus on valtakunnalliseen potilastiedon arkistoon tallennettu terveydenhuollon ammattihenkilön laatima lausunto tai todistus, joka on luovutettu kansallisen välitys- ja kyselypalvelun kautta terveydenhuollon ulkopuoliselle toimijalle. Tässä dokumentissa todistuksista ja lausunnoista käytetään nimitystä todistus.

2.2 Todistuksen välittäminen

Todistuksen luovuttaminen toteutetaan teknisesti välittämällä todistus vastaanottajalle Kanta-palvelun ylläpitämän viestinvälityksen kautta. Välityksen voi tehdä todistuksen arkistoinnin yhteydessä tai välittää omassa organisaatiossa aiemmin laadittu todistus. Luovutushaulla tehdyn todistuksen välittäminen on siirretty määrittelyiden tarkennukseen ja se ei ole toistaiseksi mahdollista.

Oikeus välittämiseen on niillä henkilöillä, joille organisaatio on antanut käyttöoikeuden siihen. Välittäminen ei ole sidottu allekirjoitusoikeuteen.

Todistuksen välittäminen edellyttää todistuskohdasta asiakkaan suostumusta. Jos todistus on välitetty terveydenhuollon ulkopuoliselle toimijalle, asiakas näkee Omakanta-palvelussa todistuksen tiedoissa vastaanottajan, välityspäivämäärän ja välityspäivämäärän.

Asiakkaalla tulee olla henkilötunnus todistuksen välittämiseksi Kelaan.

2.3 Sanasto

Kanta = potilas- ja asiakastietojen arkistointiin tarkoitettu valtakunnallinen tietovaranto Kanta-palveluissa (potilastiedon arkisto, reseptikeskus ja tiedonhallintapalvelu)

Todistusten yhteistestaus = välityksen testaus, jossa osapuolet ovat Kanta-palvelut, potilastietojärjestelmätoimittaja ja vastaanottaja

Sähköinen todistus = Kanta-viestinvälityspalvelun kautta luovutettu lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus, joka välitetään asiakirjaan määritellylle vastaanottajalle

Kela
Kanta-palvelut

17.5.2016

Vastaanottaja = Todistuskohdaisesti määritelty viranomainen tai muu sovittu vastaanottaja, jota varten asiakirja on laadittu ja jolle asiakirja välitetään

Todistuksen laatija = Lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö, joka allekirjoittaa todistuksen henkilövarmenteella

Todistuksen välittäjä = Terveydenhuollon organisaatiossa toimiva henkilö, jolle organisaatio on antanut käyttöoikeuden välittää todistus vastaanottajalle. Välitys voi koskea myös aikaisemmin laadittua ja henkilövarmenteella allekirjoitettua todistusta.

Todistuksen välittäminen = Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 3 luvun 10 § mukaista todistusten tai lausuntojen luovuttamista valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen avulla sille terveydenhuollon ulkopuoliselle toimijalle, jota varten asiakirja on laadittu.

Viestinvälitys – Sanoman vastaanottaja = Välityksen yhteydessä tallennettu tieto sanoman vastaanottajasta. Tieto tallennetaan sanoman kuvailutietoihin. Käytössä olevat sanoman vastaanottajat kuvataan THL:n koodistopalvelussa. Koodistoon on määritelty organisaatiokohtaisesti, mitä lomakkeita kukin organisaatio voi vastaanottaa. Esim. Kansaneläkelaitos vastaanottaa Lääkärintodistus A:ta, jonka LomakeNäkymä = 141.

Viestinvälitys – Välitysperuste = Välityksen yhteydessä tallennettu tieto, millä perusteella todistus luovutetaan vastaanottajalle. Tieto tallennetaan sanoman kuvailutietoihin. Käytössä olevat välitysperusteet kuvataan THL:n koodistopalvelussa. Koodisto on Kanta-viestinvälityksen tekninen ohjauskoodisto. Luokituksesta vastaa Kelan Kanta-palvelut. Välitysperuste on esimerkiksi asiakkaalta saatu toimeksianto (=suostumus).

3 Välityksen peruslinjauksia

3.1 Suostumuskäytäntö ja asiakkaan informointi

Asiakastietolain mukaisesti todistuksen luovuttaminen terveydenhuollon ulkopuoliselle toimijalle välityspalvelun avulla edellyttää todistuskohdasta, yksilöityä suostumusta. Suostumuksen vastaanottaja kirjaa tiedon suostumuksesta potilastietojärjestelmään. Asiakkaan suostumus on samalla välitettävän sanoman välitysperuste.

Todistuksia voi olla tarpeen erityistilanteissa välittää myös ilman asiakkaan suostumusta. Tällainen tilanne on aikaisemmin välitetyn todistuksen mitätöinti. Tieto mitätöinnistä on välitettävä vastaanottajalle aina kun myös alkuperäinen todistus on luovutettu vastaanottajalle.

Lääkärintodistusten välittämiseen ei ole erillistä kieltomenettelyä, koska välittämisen voi tehdä vain asiakkaan suostumuksella.

Valtakunnalliseen potilastiedon arkistoon tallennettujen todistusten luovuttaminen toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle noudattaa informoinnin, suostumuksen ja kieltokäytäntöjen osalta Kanta-vaatimuksia.

Todistuksen voi välittää vastaanottajalle asiakkaan toimeksiannosta vaikka asiakas on kieltänyt tietojen haun Potilastiedon arkistosta silloin kun todistus luovutetaan omasta rekisteristä.

3.2 Varmennepalvelut

Todistusten välittämisessä käyttäjän tunnistaminen ja käyttöoikeuksien tarkistus tapahtuu potilastietojärjestelmässä. Potilastietojärjestelmässä varmistetaan lähettäjän varmenne, oikeus lähettää tietoja ja tarkistetaan, että allekirjoitus on validi.

3.3 Todistusten allekirjoittaja

Potilasasiakirjoista annetun asetuksen 7 §:n 3 momentissa mukaan niissä lausunnoissa ja todistuksissa, jotka laaditaan esitettäväksi jollekin toiselle organisaatiolle tai taholle, pitää olla asiakirjan laatijan allekirjoitus.

Todistusten välittämisessä käyttäjän tunnistaminen ja käyttöoikeuksien tarkistus tapahtuu potilastietojärjestelmässä varmennevaatimusten mukaisesti. Todistuksen kirjoittajan on kirjauduttava järjestelmään toimikortilla. Potilastietojärjestelmässä varmistetaan todistuksen kirjoittaja, hänen käyttöoikeutensa todistuksen laatimiseen, allekirjoittamiseen ja välittämiseen. Todistus hyväksytään ja allekirjoitetaan varmennekortilla (ammattikortti) tarkistaen samalle, että allekirjoitus on validi.

Sähköisiä todistuksia koskevat samat allekirjoitusvaatimukset kuin todistuksia muutenkin. Todistuksen välittäminen ei edellytä todistuksen allekirjoitusoikeutta vaan välitykseen on mahdollista siirtää jo aikaisemmin allekirjoitettu todistus. Oikeus välittämiseen on niillä henkilöillä, joille organisaatio on antanut käyttöoikeuden siihen.

3.4 Tulosteet, tulostemallit

Välitetty todistus annetaan asiakkaalle tulosteena, jos välittäminen ei onnistu tai jos asiakas tarvitsee sen paperitulosteena, esimerkiksi työnantajaa varten. Todistuksen kirjoittaja ja asiakas sopivat tilannekohtaisesti tarvitaanko tulostetta.

Jos asiakkaalle annetaan välitetystä todistuksesta paperinen tuloste, tulostuu siihen ohjelmallisesti teksti, jossa on mainittu mihin todistus on välitetty. Esimerkiksi Kelalle välitettyihin todistuksiin tulostuu teksti: "Tämä todistus on välitetty Kelaan".

Asiakas voi tulostaa Potilastiedon arkistoon tallennetun todistuksen itse Omakanta-palvelusta. selain-toiminnolla. Tulosteessa näkyy välittämisen tiedot: vastaanottaja, välityspäivä ja -päivä. Tulosteessa näkyy lisäksi, että se on Kanta-palvelusta tulostettu kopio.

Kelan sähköisistä todistuksista tehdään tulostemallit ja pdf-muuntotiedostot, jotka julkaistaan myöhemmin.

3.5 Todistuksen sisällön tarkastus

Kunkin todistuksen omistaja määrittelee todistuksen tietosisällön. Tietosisältö julkaistaan lomakerakenteena THL:n koodistopalvelussa. Lomakkeen sisältö ja samalla lomakerakenne on versiokohdainen. Potilastietojärjestelmä rakentaa todistukset lomakerakenteen vaatimusten mukaisena. Kelaan välityksessä, Kela tekee todistusten tietosisällön tarkistuksen todistusten vastaanotossa. Tarkistus tehdään THL Koodistossa julkaistua lomakerakennetta vasten. Jos sanomassa on virhe, sitä ei vastaanoteta ja potilastietojärjestelmälle välitetään kuittaussanomassa ilmoitus, mikä tieto (Codeld) on virheellinen ja mikä virhe on.

3.6 Välitettyjen todistusten säilyttäminen

Vastuu sähköisestä todistuksesta siirtyy vastaanottajalle, kun Kanta-viestinvälitys on saanut kuittauksen todistussanomasta vastaanotosta. Vastaanottaja vastaa asiakirjojen säilyttämisestä ja niiden edelleen luovuttamisesta omaa toimintaansa koskevien lakien, ohjeiden ja mahdollisten sopimusten mukaisesti.

3.7 Välitettyjen asiakirjojen näyttäminen asiakkaalle

Omakanta-palvelussa näytetään Kanta-arkistoon tallennetut asiakirjat, myös sähköiset todistukset. Jos sähköinen todistus on välitetty sanomaan määritellylle vastaanottajalle onnistuneesti, näytetään kyselyssä tieto välityspäivästä, todistuksen vastaanottajasta ja päivästä, jolloin todistus on välitetty vastaanottajalle.

Asiakkaalle näytetään kaikki todistuksen vastaanottajat, jos todistus on lähetetty useammalle vastaanottajalle.

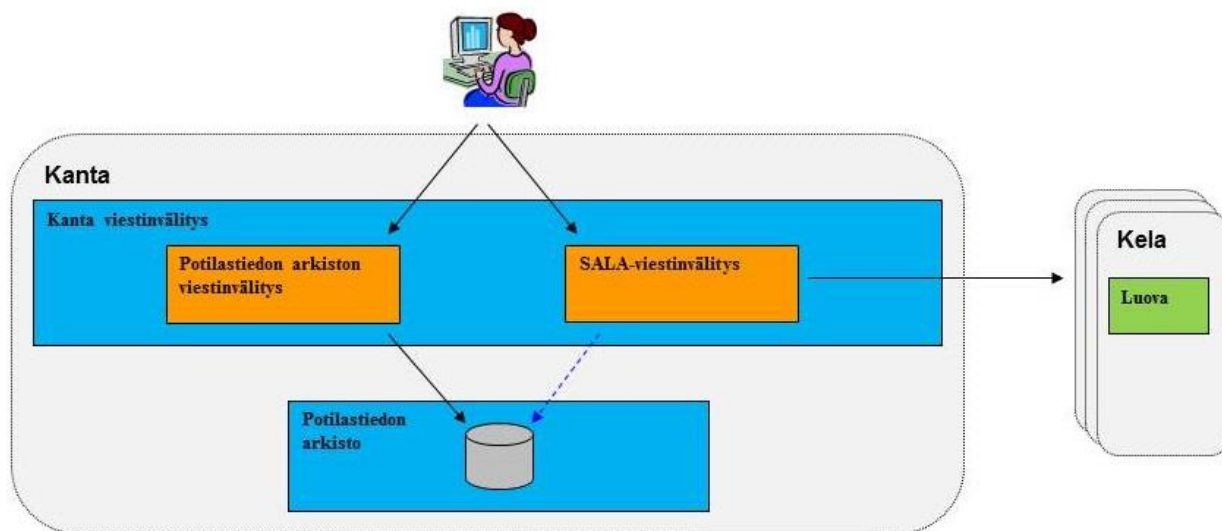
Todistusten vastaanottajat vastaavat mahdollisesta todistusten näyttämisestä omissa palveluissaan.

4 Teknisen ratkaisun yleiskuvaus

Terveystietojärjestelmän todistukset voidaan välittää normaalin asiakirjan arkistoinnin yhteydessä. Näin voidaan hyödyntää mahdollisimman paljon olemassa olevaa toiminnallisuutta sekä terveystietojärjestelmän toimijoiden järjestelmissä että Kanta-palveluissa.

Sekä asiakirjan arkistointi että välitys ovat reaaliaikaisia toimintoja, jolloin potilastietojärjestelmä saa lähetysten yhteydessä tiedon onnistumisesta. Seuraavassa on kuvattuna ylätasoinen toiminta (tarkemmat yksityiskohdat kuvattuna dokumentissa Potilastietojärjestelmien käytötapa-asetukset).

- Lääkäri valitsee arkistoitavaan todistukseen tiedon, että kyseinen todistus halutaan välittää Kelan etuuskäsittelyyn.
- Potilastietojärjestelmä lähettää sanoman sekä arkistoitavaksi Potilastiedon arkistoon että välitettäväksi Kelaan Kanta-viestinvälityksen kautta. Arkistointisanoma lähetetään ensin ja onnistuneen arkistoinnin jälkeen lähetetään välityssanoma.
- Kanta-viestinvälitys vastaanottaa välityssanoman, tekee tarkistukset ja muutokset (allekirjoitus, välitystietojen oikeellisuus, kehystiedot jne) ja välittää sanoman Kelan vastaanotto-palvelulle.
- Kelan vastaanotto-palvelu ottaa sanoman vastaan, tarkistaa todistuksen sisällön ja rakenteen ja lähettää kuittaus-sanoman Kanta-viestinvälityksen kautta potilastietojärjestelmälle. Vastuu Kelan vastaanottaman todistuksen jatkokäsittelystä, säilyttämisestä ja tietojen edelleen luovuttamisesta siirtyy Kelalle. Jos todistuksen rakenteessa tai sisällössä on virhe, Kela ei vastaanota todistusta vaan lähettää potilastietojärjestelmälle vastaus-sanoman, joka sisältää yksilöidyn tiedon virheestä. Kelan vastaanotto-palvelu tekee tarkistukset lomakekohtaisesti THL:n Koodistossa julkaistua lomakerakennetta vasten.
- Kanta-viestinvälitys merkitsee Potilastiedon arkistoon tiedon onnistuneesta välityksestä ja vastaa potilastietojärjestelmälle.



Välitystoiminnallisuus on rakennettu terveydenhuollon todistusten välittämiseksi Kelan etuuskäsittelyä varten. Ratkaisu tukee kuitenkin myös sitä vaihtoehtoa, jossa välityskohteena on joku muu taho. Usean samanaikaisen vastaanottajan tapauksessa jokaista vastaanottajaa kohti tulee lähettää oma välityssanoma.

5 Ohjaustiedot

Kun sähköinen todistus halutaan välittää kolmannelle osapuolelle, tulee potilastietojärjestelmän lisätä asiakirjaan tarvittavat ohjaustiedot. Näitä ohjaustietoja ovat tieto vastaanottajasta ja välityssperuste. Lisäksi arkistointisanomasta poiketen välityssanomien palvelupyynnön tyyppi on PP35.

Ohjaustiedot sijoitetaan välitettävään sanomaan seuraavasti:

- Vastaanottaja: `informationRecipient.intendedRecipient.receivedOrganization.id` (kontrollikehys, CDA Header)
- Välityssperuste: `authorization.consent.code` (CDA Header)

Ajantasaiset ohjaustiedot ovat saatavilla THL:n ylläpitämässä kansallisessa koodistopalvelussa.

- Vastaanottajatieto löytyy koodistosta 1.2.246.537.6.40191.2012 (Kansallinen viestinvälitys - sanoman vastaanottaja). Vastaanottavan organisaation tiedoissa on attribuutti, joka sisältää pilkulla eroteltuina listan vastaanotettavista näkymistä (ensimmäisessä vaiheessa vain A-todistus eli näkymäkoodin arvo 141). Vastaanottajalle voidaan lähettää vain sellaiset lomakkeet, joiden näkymäkoodi löytyy listalta.
- Välityssperuste löytyy koodistosta 1.2.246.537.5.40192.2012 (Kansallinen viestinvälitys - välityssperuste). Ensimmäisessä vaiheessa käytettävissä on ainoastaan koodiarvo 1 (Asiakkaan toimeksianto).

Määrittelyt on kuvattu seuraavissa HL7-määrittelydokumenteissa:

- *Potilastiedon arkiston MedicalRecords*
- *Potilastiedon arkiston CDA R2 Header*

Asiakirjan kuvailutietojen näkymä-kenttä (`hl7fi:localHeader.tableOfContents`) sisältää tiedon siitä,

Kela
Kanta-palvelut

17.5.2016

mikä asiakirja on kyseessä.

6 Potilastietojärjestelmän toiminnallisuudet

Välitystoiminnallisuus liitetään potilastietojärjestelmässä osaksi toiminnallisuutta, jossa lääkäri tekee todistuksen ja arkistoi sen Potilastiedon arkistoon. Onnistuneen todistuksen arkistoinnin jälkeen lähetetään toinen sanoma välitystä varten.

Vaatimuksia:

- Lääkärin on kysyttävä potilaalta valtuutus terveydenhuollon todistusten välitykselle Kelan etuuskäsittelyä varten ja merkittävä välityssperuste (koodistossa 1.2.246.537.6.40192.2012 oleva välityssperuste).
- Lääkärin on valittava potilastietojärjestelmän käyttöliittymästä Kela vastaanottajaksi. Vastaanottaja voidaan valita vain siinä tapauksessa, että se on määritelty ottamaan vastaan kyseisiä lomakkeita (koodistossa 1.2.246.537.6.40191.2012 olevan organisaation näkymälistasta).
- Lähettävän järjestelmän on lisättävä vastaanottaja sanoman kontrollikehykseen ja CDA Header-rakenteeseen sekä välityssperuste CDA Header-rakenteeseen.
- Todistus on arkistoitava reaaliaikaisesti.
- Arkistointi (palvelupyyntö PP1) on suoritettava onnistuneesti ennen välityssanoman (palvelupyntö PP35) lähetystä.
- Omassa organisaatiossa laadittu asiakirja voidaan välittää myös erikseen, jos sama asiakirja on jo aikaisemmin arkistoitu. Oikeus välittämiseen on niillä henkilöillä, joille organisaatio on antanut käyttöoikeuden siihen. Välittäminen ei ole sidottu todistusten allekirjoitusoikeuteen.
- Usean samanaikaisen vastaanottajan tapauksessa jokaista vastaanottajaa kohti tulee lähettää oma välityssanoma.
- Välitetty asiakirja tulee voida tulostaa tarvittaessa asiakkaalle. Tulosteen yläosaan muodostetaan teksti: Tämä todistus on välitetty Kelaan. Teksti muodostetaan tavanomaisten sisältötietojen lisäksi.
- Todistuksen välittämiseksi Kelaan asiakkaalla tulee olla henkilötunnus. Jos henkilötunnusta ei ole, todistus annetaan asiakkaalle allekirjoitettuna paperitulosteena.
- Potilastietojärjestelmässä tulee olla lomakekohtaisesti valittavana vain ne vastaanottajat, joille todistusta voi välittää.
- Jos mitätöitävä todistus on alunperin välitetty vastaanottajalle, mitätöintisanoma on myös välitettävä vastaanottajalle. Mitätöintitilanteessa ei tarvita asiakkaan suostumusta.

Käyttötapaus on kuvattuna seuraavassa dokumentissa:

- *Potilastietojärjestelmien käyttötapaukset*

7 Toiminnalliset prosessit

Todistusten välittämiseen liittyvät toiminnalliset prosessit on kuvattu omassa dokumentissaan.

8 Palvelun käyttöönotto

Palvelun käyttöönotto edellyttää:

- hakemus-sitoumusta Terveystieteiden tutkimuskeskusten välitys Kelaan -palveluun, minkä perusteella avataan, jonka myötä palvelupyyntö PP35 ja
- käyttöönottoasetus.

Välityspalvelun tarkemmat osoitetiedot ovat saatavilla Kanta Ekstranet-palvelusta dokumentista *Kanta-palvelujen tuotannon osoitteet ja sanomaliikenteen osapuolitunnisteet*.

9 Testaus

Potilastietojärjestelmä testaa sähköisten todistusten välittämisen Kelan koordinoimassa yhteistestauksessa, jossa noudatetaan pääosin samanlaisia menettelyjä kuin Potilastiedon arkiston testauksessa. Yhteistestauksen osapuolina ovat potilastietojärjestelmän toimittaja, Kelan Kanta-palvelut ja todistuksen vastaanottaja. Erillistä asiakasorganisaation testausvaihetta tai ristiintestausta ei yleensä vaadita.

Kelan Kanta-palvelu koordinoi testausta, laatii testausaikataulut, vastaa testitapausten julkaisusta, valvoo testauksen etenemistä ja hyväksyy testauksen suoritetuksi yhdessä todistuksen vastaanottajan kanssa.